

PINKSTEREN 2018

Preek in de Utrechtse kathedraal
met het vormen van vier jonge mensen
Utrecht, 20 mei 2018

Aartsbisschop Joris Vercammen

1. Ik weet niet of je je aandacht hebt kunnen houden bij de evangelielezing, tot aan het eind. Het is nogal een brok tekst en hij is ingewikkeld, met al die speciale woorden en mysterieuze zinnen...Ik weet evenmin of jullie een dagboek bijhouden. Het kan interessant zijn, want er gebeurt zoveel en je hoort zoveel dat je het vaak niet allemaal direct de betekenis van een en ander door kunt hebben. Een vriend zegt iets tegen je waarvan je niet direct doorhebt wat hij nu eigenlijk bedoelt. Zoiets komt dan in je dagboek, want je voelt dat het van betekenis is en je wil er nog verder over nadenken of er later op terugkomen. Of je moeder of je vader hadden je wat te zeggen en dat heeft indruk gemaakt op je en je wil het niet vergeten. Gelukkig heb je je dagboek dan om het in op te schrijven. Of je wil zelf ook nadenken over wat je overkomt en het op te schrijven helpt daarbij... sommigen hebben geen dagboek, maar die schrijven het op losse papiertjes of maken kleine notities op hun telefoon of laptop. Dat is ook een goede methode. Dagboek en notities hebben dezelfde functie: mijmerend vast te leggen wat je niet vergeten wil omdat het zo waardevol is. Je hebt het gevoel dat je de herinnering aan de ervaringen en de wijze raad nog nodig zult hebben voor je verdere leven.

Zoiets is ook dit stuk uit het evangelie van Johannes dus: allemaal losse notities die iemand op een gegeven ogenblik tot een afscheidsspeech van Jezus heeft bewerkt. Dat maakt het stuk zo moeilijk want de samenhang is soms zoek, net zoals in een dagboek waar je van de ene ervaring op de andere springt, zonder enige overgang. Maar het gaat in je dagboek allemaal wel over jouw leven, jouw ervaringen, en zo gaat het hier over het leven van mensen met Jezus, over hun ervaringen met Jezus zoals die onder de mensen leefde.

2. Wat is die ervaring met Jezus? Wat staat op al die losse blaadjes naar aanleiding van wat ze hebben meegemaakt met Jezus? Het komt altijd op hetzelfde neer: mensen hebben de ervaring dat ze in die ontmoeting met Jezus pas echt beginnen te leven. Jezus is dan ook geen man een van een of ander systeem waaraan je je moet aanpassen, geen vertegenwoordiger van een overtuiging waaraan je moet gehoorzamen of een officier van een soort van leger waar je alleen maar moet uitvoeren wat de bevelhebbers bedacht hebben. De richting is altijd anders: het gaat niet om wetten, geboden en verboden die Jezus je komt opleggen, maar Jezus kijkt naar de mens, naar jou dus, en nodigt de mens uit om nu eens eindelijk te gaan uitleven wat er allemaal voor goeds en creatiefs in hem en haar nog begraven lijkt te liggen. Als mensen Jezus ontmoeten dan ervaren ze hun vrijheid weer, hun vrijheid om mens te zijn samen met andere mensen. Ik geef drie voorbeelden, allemaal uit het vierde evangelie. Eerst Nicodemus die 's nachts naar Jezus toekomt. Bij klaarlichte dag durft hij het niet! Hij zit in de knoei, hij weet het niet meer want hij ziet hoe Jezus mensen tot leven brengt terwijl diezelfde Jezus helemaal niet lijkt te passen in het plaatje dat hij in zijn hoofd heeft van hoe een rabbi er moet uitzien. Natuurlijk, zegt Jezus hem, je zit vast aan je eigen opvattingen van hoe het hoort en niet hoort, je moet dus wedergeboren worden. Tweede voorbeeld. Zoiets is ook aan de hand met de Samaritaanse vrouw bij de waterbron. Zij vindt dat Jezus geen contact mag hebben met haar. Hij doorbreekt de grenzen van het religieuze fatsoen en dat maakt haar onrustig. In de ontmoeting met Jezus leert ze echter dat godsdienst niet maken heeft met fatsoen, maar met waarheid en dat waarheid gelegen is in de vriendschap die mensen met elkaar sluiten. Of, derde voorbeeld, Jezus staat voor het graf van Lazarus en hij weent om de pijn die het doet een vriend te moeten ver-

liezen. Misschien gaat het hier om een iemand die echt dood is, maar het kan eveneens gaan om iemand die eigenlijk levend dood is. Zo iemand die zijn vrijheid niet leeft en die zijn talenten niet gebruikt omdat hij schrik heeft voor de gevolgen. Waar leidt het toe als je werkelijk jezelf bent? Mag dat wel? Kan dat wel? En dan hoor je Jezus roepen: Lazarus, kom naar buiten! En dan komt die naar buiten en dan zegt hij tegen de omstaanders: maak de windsels los! Bevrijd hem, laat hem niet langer in-gewikkeld zijn, maar een-voudig zichzelf dus!

3. Dat gebeurt er dus als mensen Jezus ontmoeten: de waarheid van hun leven komt naar buiten. Dat is niet een waarheid die je veroordeelt, zo in de zin van: nu wordt eindelijk duidelijk wat voor een valserik je eigenlijk bent. Dat zijn de meeste mensen trouwens niet. Neen, de waarheid van je leven is je vrijheid om je uit te leven in verbondenheid met anderen, die je gegeven zijn als zuster en broeder. De waarheid van je leven is dat je gewild bent zoals je bent en dat precies die echte on-vertreemdbare kern van jezelf een bron van schoonheid en vriendschap is. En ook nu kun je in je leven die stem horen die je toeroept: kom naar buiten, sluit vriendschap, wordt wedergeboren! Die stem, soms fluisterend, soms luid en duidelijk, soms verborgen in de woorden die mensen die het goed met je voorhebben tot je richten, maar altijd duidelijk voor wie ze wil horen; die stem: dat noemen we de Heilige Geest. Eigenlijk is het niets anders dan Jezus zelf, maar dan anders want hij is de Verrezene nu. Wezenlijk is het niet anders dan toen Jezus nog onder de mensen leefde en hen uitnodigde nu eens eindelijk te gaan leven! Die uitnodiging deed en doet hij trouwens niet uit zichzelf, hij doet ze namens God, de schepper. God is het die wil dat mensen tot leven komen, zich uitleven dus met al hun creativiteit en talenten, in verbondenheid met elkaar en met God zelf. Want als mensen niet gaan leven, wat voor zin heeft de schepping dan?

Die Geest, die uitnodiging dus, is de adem van ons leven en die adem verbindt ons met God. Het scheppingsverhaal zegt het zo mooi: God blaast de mens de levensadem in de neus. God vinden is dus niet zo moeilijk: je moet er alleen maar voor blijven ademen! Want bij elke ademdeug mag je ervaren hoe je uitgenodigd wordt om te gaan leven, gelukkig te zijn, blij te worden, vrede te vinden. Ik weet niet of je iets van yoga weet of van andere meditatie-oefeningen. Maar daarbij is ademen altijd een centrale zaak. Concentratie op je adem is nodig om bij jezelf te komen. Ademen met je buik is nodig om rustig te worden en aanwezig te zijn en beschikbaarheid te trainen. Maar ademen is ook cruciaal bij het leren zingen, dus om je jezelf tot expressie te brengen, om met jezelf voor de dag te komen. Om maar te zeggen: zonder zorg voor je ademhaling geen toegang tot jezelf en zonder adem mis je de kracht om te zijn wie je echt bent en dat ook te tonen.

4. Je weet hoe Jezus na zijn verrijzenis plotseling in de kamer staat bij zijn leerlingen die - verlamd van angst – zichzelf opgesloten hebben, en hoe hij over hen ademt en zegt: ontvang de heilige geest! Zoiets gebeurt ook vandaag bij jullie met jullie vormsel. Ergens hebben we allemaal wel last van angsten, en zeker ook als tiener is het toch allemaal maar spannend om jezelf te ontdekken en vervolgens vanuit je zelf ook nog eens een eigen leven gaan op te bouwen. Maar vandaag wordt er over jullie geademd en gezegd: ontvang de Heilige Geest. Dat is zoveel als: kom naar buiten! Sluit vriendschap! Wordt wedergeboren! Leef! Met alles wat je hebt en wie je bent, zo ben je bedoeld en zo ben je goed, en zo ga je voor jezelf en anderen van betekenis zijn! Laat je niet opsluiten in geen enkel graf, geen enkel vals fatsoen, geen enkele ideologie, maar luister naar je adem en beluister Gods uitnodiging erin om te leven...loop geen enkele andere God achterna, dan deze God! En de handen worden je opgelegd als een gebaar van bescherming. Want God wil je zeggen: heb geen angst, onder mijn handen ben je veilig. Je wordt gezalfd op je voorhoofd alsof er een stempel op je gedrukt wordt waaraan ieder merken zal dat je Gods eigendom bent. En dat is goed, want alleen bij deze God begint het echte leven waarin je helemaal jezelf mag worden.

En... vergeet het vanavond niet in je dagboek te schrijven, of een notitie te maken op je telefoon: vandaag heb ik een stem gehoord en die riep mij toe: kom naar buiten en leef! En voeg eraan toe: en ik ben eigenlijk wel van plan om dat te doen. En schrijf dan ook: vandaag ben ik een gelovige geworden!

Amen.